

its leading lending institutions in the activities of which are shown elements of transnationalization. For characterizing of the banking sector and systemically important banks in Azerbaijan are used statistical and analytical information of the State Statistics Committee and the Central Bank of Azerbaijan, the annual reports of the leading commercial banks in the country, the latest data from international rating agencies (Fitch, Moody's and S&P), as well as country comparisons conducted by the international institutions and editions – the World Economic Forum, the IMF, the World Bank, EBRD, The Banker, et al.

4. Results and discussion. In the report, which is based on an integrated review of the current situation and international assessments of the banking system of Azerbaijan, is revealed the level of integration into the global financial market and the competitiveness of domestic credit institutions at the global level. The objective prerequisites and main effects of globalization in the banking sector of Azerbaijan, such as consolidation, mergers and acquisitions of banks, expansion of foreign bank capital and transnationalization of banking system are analyzed in the report. Also are given arguments for the necessity and possibility for leading credit institutions of Azerbaijan to enter the foreign financial markets.

5. Summary and conclusions. Azerbaijan's banking sector has the potential to successfully respond to current global challenges, flexibly adapted to the conditions of instability of international financial markets. However, analysis of the factors influencing the risks of the domestic banking sector, revealed the presence of significant reserves for its further improvement. Their implementation would improve the quality of management, efficiency and transparency of the banking business, enhance its competitive environment, maintain the stability and reliability of credit institutions. Going beyond the national boundaries for the leading credit institutions of Azerbaijan will promote the formation of the competitiveness of banking system and its effective integration into the world economy. Most favorable prospects in this case have the International Bank of Azerbaijan (IBA). The report presents the competitive advantages of this bank in the context of the transnationalization of banking, are formulated strategic goals of its international expansion, the basic indicators of the feasibility of the strategy and the algorithm of outputting to the potential foreign markets. Also are concretized possible strategies of IBA's banking presence in specific countries of the CIS, the Middle East and Europe.

Нагірняк М.І.

Аспірантка кафедри фінансів, НаУКМА

БІЗНЕС-ЦИКЛИ В ЕКОНОМІЦІ

Розвиток економіки країн відбувається не по прямій лінії, що визначає економічний розвиток, а з певними відхиленнями від довгострокового тренду, до того ж різними темпами. Закономірність кон'юнктурних коливань в економіці, що характеризуються черговістю фаз зростання, перегріву, рецесії та кризи, формують бізнес-цикли. Причини найменших коливань можуть бути найрізноманітнішими. В аграрних країнах вагому роль відіграватиме фактор погоди, урожайності в певний рік, наголос на чому робив С.Мур. Поштовхом можуть стати війна, революція, стихійне лихо, коли в очікуванні погіршення ситуації, підприємства та домогосподарства починають скорочувати витрати і збільшувати заощадження (Р.Фріш та інші

науковці). В індустріальних країнах це може бути поява нових технологій, зміна цін на сировину (Й.Шумпетер, Дж.Хікс). Проте загальні процеси в економіці на кожній із фаз циклу є спільними [1, 2].

Фаза «буму» характеризується перенасиченням ринку, при якому не можливо продати увесь обсяг виготовленої продукції, тобто доходи підприємств стають меншими, ніж витрати. Збільшуються запаси на підприємствах, що в свою чергу призводить до згортання виробництва, внаслідок чого можливі звільнення працівників і збільшення показника безробіття. В результаті, зменшуються сукупні доходи, і як наслідок, сукупні витрати зменшуються. Перш за все таке коливання в економічному циклі впливає на попит на товари довгострокового користування, зменшенням попиту підприємств на інвестиції, і як наслідок – пониженням короткострокової процентної ставки. Як правило, в таких умовах довгострокова ставка зростає за рахунок продажу облігацій в умовах зменшення доходу і нестачі готівкових коштів. Зменшення сукупного попиту призводить до зменшення бюджетних надходжень до бюджету, зростанням частки трансфертних державних виплат і дефіциту бюджету. Щоб реалізувати продукцію, підприємства знижують ціни, що стає причиною дефляції.

Якщо ж продукція не реалізовується і за заниженими цінами, підприємства можуть шукати вирішення проблеми шляхом закупки більш продуктивного обладнання, яке дозволить продовжити виробництво товару при менших витратах, тим самим зменшити ціну на продукцію, не зменшивши прибуток. Або ж підприємство може почати випускати новий вид продукції, яка вимагатиме технічного переоснащення. В обох випадках відбувається пожвавлення в сфері виробництва інвестиційних товарів, збільшення зайнятості та сукупних доходів. Відповідно збільшується сукупний попит як на товари короткострокового користування, так і довгострокового, що поступово охоплює всю економіку, і настає фаза підйому.

На етапі економічного зростання збільшується попит на інвестиції задля розширення виробництва, дорожчають кредити і росте короткострокова процентна ставка. Довгострокова ставка навпаки буде зменшуватись, оскільки спостерігатиметься підвищений попит на облігації і підняття цін на цінні папери. Росте рівень цін, збільшуються податкові надходження, зменшуються трансфертні платежі, зменшується дефіцит державного бюджету. Зі зростанням ділової активності економіка переходить у фазу «перегріву», після якого знову настає спад [3].

З одного боку, економічні цикли відображають нерівномірність розвитку економіки, а з іншого, вони є причиною і наслідком економічного розвитку. Сучасна наука виділяє декілька видів циклів. Короткострокові, з періодом 3-4 роки, названі в честь економіста Дж.Кітчінга. Він же в 1920х роках пояснював наявність циклів коливанням світових запасів золота. Так звані, цикли запасів. Е.Хансен пояснював короткострокові цикли нерівномірністю відтворення оборотного капіталу, а У.Мітчел – змінами грошового обороту. В сучасній економічній теорії причини виникнення короткострокових циклів зазвичай пояснюють із запізненням в часі руху інформації, що впливає на прийняття рішень фірмами. При надходженні інформації про покращення кон'юнктури ринку, фірма збільшує виробничі потужності, з часом відбувається перенасичення ринку. Потрібно сповільнити виробництво у зв'язку зі збільшеними запасами, перед цим перевіривши інформацію. Кожен інформаційний потік потребуватиме часу, щоб дійти, щоб на нього відреагували, прийняли рішення і

реалізували його [4].

На відміну від циклів Кітчінна, середньострокові цикли Жюгляра тривалістю 7-11 років пояснюються не просто на рівні завантаження виробничих потужностей, але й коливаннями в обсягах інвестицій в основний капітал, періодичністю оновлення капіталу, взаємодією грошово-кредитних факторів, викликаних діяльністю банків. Серед середньострокових виділяють також цикли К.Маркса тривалістю 10 років, пов'язані з періодичністю масового оновлення капіталу. Що частіше відбувається оновлення, то частіше відбуваються кризи [1, 4].

В 1930х роках С.Кузнець дослідив ритми тривалістю приблизно 15-25 років. Дослідник пов'язував виникнення хвиль із демографічними процесами, зокрема з притоком іммігрантів та будівельними змінами, тому він назвав їх «демографічними» або «будівельними» циклами. На сьогоднішній день ряд дослідників розглядають їх як технологічні, інфраструктурні цикли, в рамках яких відбувається масове оновлення основних технологій [4].

Цикли Н.Кондратьєва є довгостроковими і визначені тривалістю в середньому 50 років із можливим відхиленням в 10 років. Вчений звернув увагу на те, що в довгостроковій динаміці деяких економічних індикаторів спостерігається певна регулярність. Кондратьєв відзначив чотири емпіричні закономірності в розвитку великих циклів. По-перше, Перед початком висхідної хвилі великого циклу або ж на її початку спостерігаються значні зміни в умовах господарювання суспільства. Зміни виражені в технічних винаходах та відкриттях, у зміні умов кругообігу грошей, в посиленні ролі нових країн у світовій економіці тощо. Зазначені зміни відбуваються постійно, але нерегулярно, і саме на початку висхідної хвилі вони найінтенсивніше виражені. По-друге, періоди висхідних хвиль зазвичай багатші на соціальні потрясіння і перевороти в житті суспільства (революції, війни), аніж періоди рецесії. По-третє, низхідні хвилі цих великих циклів супроводжуються тривалим занепадом сільського господарства. І четвертою закономірністю є те, що хвиля розвитку економіки в довгому циклі сприяє скороченню тривалості періодів депресій середніх циклів і наростанню напруженості їх підйому, а при низхідній хвилі – періоди депресії зростають, а напруженість підйомів зменшується [4].

За останні 80 років теорія великих циклів Кондратьєва збагатилась новими теоріями та доповненнями науковців. Початково встановлені тривалості різних видів ритмів на сьогоднішній день може відрізнятися у зв'язку із стрімким розвитком науки та технологій. І тим не менш, такі коливання є лише результатом реакції системи на наявне зовнішнє середовище, а питання природи такої реакції із виявленням факторів, які впливають на поведінку системи, сьогодні є актуальним. Зокрема, потребує детальнішого вивчення питання наявності вже сформованої циклічності економіки в Україні як альтернативи стохастичній поведінці, і як наслідок – питання можливості «ущільнення часу» і переходу до наступної хвилі циклу та можливих інструментів для цього.

Список використаних джерел:

1. Олефір В.К., Прогнозування кон'юнктурних змін і ділових циклів / В. К. Олефір // Економіка і прогнозування. - 2008. - № 2. - С. 94-111.
2. Деловой цикл [Електронний ресурс] – 2000. – Режим доступу: <http://economicportal.ru/ponyatiya-all/delovoj-cikl.html>
3. Экономические циклы, их особенности и виды [Електронний ресурс] – Режим доступу:

Тези підготовлено в рамках фундаментального проекту кафедри фінансів Національного університету «Києво-Могилянська академія» на тему «Методологія та економіко-математичний інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні».

Насаченко М.Ю.

Студентка 4 року навчання, НаУКМА

ПРОБЛЕМА НИЗЬКИХ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Інвестиції – чи не найактуальніше питання для економік країн світу, і Україна не є винятком. Довгостроковий розвиток не можливий без наявності сприятливого інвестиційного клімату. Досягнення соціально-економічного розвитку в Україні не можливе без припливу інвестицій, який в свою чергу залежить від загальної макроекономічної політики держави та її безпеки для вкладників.

Формування нового етапу розвитку української економіки є надзвичайно важливим, оскільки на сьогодні країна має досить багато проблем та перепон до розвитку, які необхідно подолати. Нинішній рівень життя українців, який, за європейськими мірками, є низьким, не покращує ситуацію. Великий розрив між доходами громадян та цінами на ринку також не сприяє розвитку інвестиційного бізнесу. Інновації, які б змогли привернути увагу інвесторів не є сильною стороною української економіки. Проте, на даному етапі Україна перебуває на шляху змін, тому теперішня ситуація динамічно змінюється.

Більш того, події Революції Гідності поклали основу для змін не лише для політичного становища в країні, але й в першу чергу для економічного. Революція мала як позитивні так і негативні наслідки, з останніми держава має справу вже третій рік. Зокрема, від'єднання Кримського півострову від України, за оцінками експертів, є безперечно втратою для держави. Ведення військових дій на сході країни спровокованих ядерною країною-агресоркою Росією також погіршило економічну ситуацію.

В період з 2005-2006 рр. приплив прямих іноземних інвестицій почав зростати. До кризовий час був досить ефективний, як видно з графіка обсяг інвестицій у 2007 р. порівняно з 2006 р. зріс майже вдвічі. Такі високі показники пояснюються як було вказано вище виходом на українські ринки банківських груп – Райффайзен, Unicredit, BNP. Далі, аж до 2013 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну зростав повільно, але стабільно. Якщо брати в загальному, то перший спад за період незалежності стався у 2014р. з початком революційних подій Євромайдану.

Інвестиції скоротилися на близько 15 млн. дол. США порівняно з попереднім роком та стали навіть нижче за обсяг надходжень у 2011р. Після величезного спаду в 2014 р. вперше ПІІ пішли в гору наприкінці 2016 р. з початком стабілізації ситуації в країні.